

w 512 r. do praktyki menniczej, jak i z ustanowieniem zmniejszonego standardu dla części emitowanych solidusów¹³³.

Część badaczy stoi na stanowisku pełnowartościowości follisów i nummusów Justyniana. Zdaniem Metcalfa, redukcji ciężaru nummusa za Bazylika I towarzyszyła zmiana relacji wartości złota do brązu. Zbliżony pogląd reprezentuje Hahn, który przyjmuje, iż rozporządzenia cesarskie zakazujące przetapiania brązowej monety wskazują na jej pełnowartościowy charakter. Bardziej prawdopodobne wydaje się przypuszczenie, zgodnie z którym, podobnie jak w ubiegłych stuleciach, wszelkie kategorie brązowego pieniądza były jednostkami kredytowymi o narzuconym przez państwo kursie w stosunku do solidusów¹³⁴.

Dla lat dwudziestych i trzydziestych dysponujemy ledwie kilkoma zarządzeniami Justyniana, określającymi relację wartości kruszców monetarnych. Rozporządzenie cesarskie z 534 r. zawierające emendację z 396 r., ustala wymianę złota i srebra w proporcji jak 1 : 14,4. Z kolei wcześniejszy reskrypt z 520 r. przyjmuje parytet solidusa w postaci 20 funtów brązu, co czyni relację wartości obu kruszców jak 1 : 1 440, zaś w przypadku srebra i miedzi jak 1 : 100¹³⁵. W 538 r. Justynian, idąc po części w ślady polityki emisyjnej Anastazjusza, nakazał wymienialność 1 solidusa i 16 funtów brązu, a w 4 lata później wprowadził parytet w wysokości 12 funtów brązu¹³⁶. Hahn zakłada obniżenie się ceny złota w cesarstwie na skutek napływu pewnych ilości kruszczu pochodzących ze skarbów Wandalów i Ostrogotów; interpretacja austriackiego numizmatyka jest jednak mało prawdopodobna¹³⁷.

U źródeł obniżania poziomu wymiany kruszców monetarnych za Justyniana tkwiło podwyższanie wartości nominalnej follisów. Jeśli przed 538 r. na solidusa przypadało 8 400 brązowych jednostek, to w okresie późniejszym blisko 7 200. Niedatowany papirus z Oxyrhynchos podaje 7 200 myriad denarów¹³⁸, podczas gdy inny przekaz z 557 r. przytacza 13/24 solidusa, za które płacono 2 800 myriad, czyli 5 200 myriad denarów względnie 130 folles za solidusa. Dalszy dokument z końca VI w. z Egiptu zestawia 1/6 solidusa i 120 000 myriad denarów, co oznacza wprowadzenie parytetu solidusa w wysokości 6 000 myriad denarów¹³⁹. Wyższa wartość nominalna folles w stosunku do solidusów wynika z papirusu z połowy VI w., który ustanawia wymienialność 12 folles i 1 karrata, czyli 1 solidusa, w zamian za 288 follisów¹⁴⁰. Trochę później

¹³³ Carrié, *Monnaie d'or*, s. 268; H. L. Adelson, *Light weight solidi and byzantine trade during the sixth and seventh centuries*, New York 1957, s. 4 n.; Hahn, o.c., s. 25; Salamon, *Pełnowartościowy*, s. 103.

¹³⁴ Kunisz, *Pełnowartościowość*, s. 25.

¹³⁵ *Cod. Just.* X 78,1, 29,1. Zob. Durliat, o.c., s. 144.

¹³⁶ Carrié, *Monnaie d'or*, s. 261; Hahn, o.c., s. 23 n.

¹³⁷ *Ibid.*, s. 24 n.

¹³⁸ P.O. 1917. Por. Jones, *Inflation*, s. 310 n.; Carrié, *Monnaie d'or*, s. 258; s. 258; Grierson, *The Tablettes*, s. 76 n.

¹³⁹ P.O. 1911; P.O. 1917; P.O. 2195; P.O. 960. Zob. West, Johnson, *Currency*, s. 136 n., 115, 161. Carrié, *Monnaie d'or*, s. 258, w oparciu o dane z papirusu P.O. 1911 przyjął cenę 1 solidusa w wysokości 5169 myriad.

¹⁴⁰ SPP XX 218. Por. P. Cairo Masp. 67163, 67309; P. Mich. 607; P.O. 1904. Zob. Carrié, *Monnaie d'or*, s. 257 n.